

NEPROLAZAN MOTIV BORBE POJEDINCA PROTIV MOĆNIKA

Hrvatski filmovi koji ukazuju na djelovanje ekonomskih i političkih moćnika - Feljton *Hrvatski film, novinska kritika i društvo u 21. stoljeću* (25.)

U hrvatskoj kinematografiji u 21. stoljeću niz je filmova koji su ukazali na djelovanje političkih i ekonomskih moćnika. Predstaviti ćemo uglavnom pomalo zaboravljene naslove koji nisu istaknuti u drugim segmentima feljtona, ali i ukazati na izostanak bavljenja hrvatskog igranog filma onim najmoćnijima.

Film *Ajmo žuti* (2001.) Dražena Žarkovića se ne bavi nedostižnim sferama visokog nogometa, nego entuzijastima iz malih lokalnih klubova. Za predsjednika uprave biva izabran poduzetnik koji nogometni teren namjerava dati u najam i na jednom dijelu uzgajati činčile, a Žute pod svaku cijenu, pa i onu potkupljivanja sudaca i igrača, plasirati u drugu ligu. (Andrea Radak, *Slobodna Dalmacija*).

U akcijskoj komediji *Posljednja volja* Zorana Sudara mladi Bračanin od oca iz Amerike nasljeđuje stotine milijuna dolara, no očeva mlada žena naručuje njegovo ubojstvo.

U filmu *Holding* Tomislava Radića pratimo tipičnog zagrebačkog dečka Mireka koji u vrijeme prvobitne akumulacije kapitala u Hrvatskoj, nastojeći poraditi na bildanju svoga poduzetničkog duha pada u dugove i probleme kad se poveže s iskusnim muljatorom (Radak).

Kraljica noći Branka Schmidta zbiva se u Osijeku potkraj šezdesetih, u kojem represija eskalira kad se dozna da će Tito osobno doći u Osijek otvoriti juniorski kup Jugoslavije u veslanju. Mladom junaku nedugo prije finala uhite politički sumnjivog oca, a mladić ga svojom pobjedom može spasiti (Jurica Pavičić, *Jutarnji list*).

Horor **Infekcija** (2003.) redatelja Krste Papića, smješten u poluodređeno (suvremeno) vrijeme i prostor, opisuje kako se građanin-intelektualac Ivan Gajski uoči političkih izbora protiv svoje volje našao upleten u nejasnu mu mrežu tajne organizacije zloćudnih ljudi-štakora koji žele preuzeti vlast (Janko Heidl, *Večernji list*).

Konjanik Branka Ivande smješten je u 18. stojeće, na tromeđu Venecije, Austrije i Turske. Priča se bavi likovima iz svijeta razapetog između triju religija i triju carstava, kada zabranjena ljubav korak po korak postaje predmet diplomatskog skandala (Pavičić). Ljubavna priča begove kćeri i kršćana poturice i ratnika Petra Revača, spretno je prepletena s razmišljanjima o političkim i vjerskim šahovskim igrama, spletkama, nadmudrivanjima i podvalama (Heidl).

Družba Isusova (2004.) Silvija Petranovića snimljena je po Šotolinom romanu o perfidijama isusovaca u srednjoj Europi 17. stoljeća, koji je bio jasna alegorija komunističkog pragmatizma i bešćutnosti (**Živorad Tomić**, *Jutarnji list*). *Slučajna suputnica* Srećka Jurdane mješavina je filma ceste, socijalne drame i satire na hrvatsku elitu. Jurdanina je ideja po bila da uzme lik iz polusvijeta i uvede ga u hrvatsko visoko društvo, gdje će junakinja sva vrata otvarati izgledomi i usput rakrinkavati menažeriju hrvastkih klasnih aktivista (Pavičić). *Duga mračna noć* Antuna Vrdoljaka sugestivno opisuje okrutnost vremena i društveno političkih prilika uoči, za vrijeme i poslije Drugoga svjetskog rata. U najdojmljivijim dijelovima u posljednjoj trećini filma, bavi se opisom nemilosrdne komunističke vlasti(Heidl).

Film *Dva igrača s klupe* Dejana Šorka o haaškom optuženiku, generalu Skoki, i dvojici svjedoka, odnosno dvojcu koji jako slični na svjedoke, svojevrsna je farsa na koju će publika reagirati prije svega zbog prizivanja specifičnog crnohumornog konteksta (Jakov Kosanović, *Slobodna Dalmacija*). U filmu *Što je Iva snimila 21. listopada 2003*. Tomislav Radić je uspio uvjerljivo prikazati oportunitizam, ispraznost i sluganstvo nove hrvatske poslovno-kolonijalne elite (Pavičić) pričom o poslovnom čovjeku koji sve u obitelji podređuje ugađanju partneru iz inozemstva (Josip Jurčić, *Večernji list*).

U filmu *Lopovi prve klase* Fadil Hadžić se okomio na licemjerje suvremenog društva i bolesnu društvenu situaciju

kojom dominiraju bogati, sofisticirani lopovi slizani s vlašću. Učinio je to kroz čudnovatu metaforičku priču o putujućoj kazališnoj družini koja dolazi u visokosofisticirani zatvor, lociran u komfornom dvorcu, u kojem zatvorenici zapravo žive puno bolje nego mnogi izvan njega, a kazališna družina izvodi zatvorenicima dramu o lopovima (Dario Borković, *Večernji list*).

Snivaj zlato moje Nevena Hitreca kroz Tomičino odrastanje ocrtava i šire društvene okolnosti Hrvatske sredinom prošlog stoljeća i motive poput dolaska partizana i komunističke represije. U biografskoj drami *Libertas* Veljko Bulajić donosi priču o renesansnom dubrovačkom satiričaru Marinu Držiću i njegovoj tek nakon nekoliko stoljeća otkrivenoj borbi s nepravdom, oligarhijskom vlašću Republike. Možda Bulajiću autentičnost Držićeva vremena nije najbitnija nego se koristi maštom da bi metaforama progovorio o današnjem odnosu umjetnosti i vlasti (Jurčić).

Zaključno, može se reći da hrvatski filmovi nedvojbeno ukazuju na djelovanje ekonomskih i političkih moćnika i da im je to jedan od glavnih motiva. Čine to prema mišljenju kritike s više ili manje uspjeha, ali nema sumnje da se njima kontinuirano bave. Ipak, mora se primijetiti da to rade oprezno i pomalo apstraktno. Ni najhrabriji redatelji nisu kroz filmove dali svoj kritički sud o nekim konkretnim političkim imenima iz hrvatske politike, poput Franje Tuđmana, Ivice Račana ili Ive Sanadera. S iznimkom Vinka Brešana u filmu *Koja je ovo država* (2019.) gotovo se nitko nije ozbiljnije bavio likovima hrvatskih premijera i predsjednika, no i kod Brešana je riječ o općim likovima političara koji se ne mogu vezati za neke konkretne hrvatske političke ličnosti.

Dokumentaristi su na ovom polju pokazali više inicijative, osobito Dario Juričan koji je obradio ekonomske moćnike Ivicu Todorčića i Miroslava Kutlu u filmovima *Gazda* i *Gazda: početak* te političkog moćnika Milana Bandića u filmu *Kumek*.

Zlatko Vidačković, FILMOVI.hr, 25. prosinca 2020.

Napomena: Dopušteno je prenošenje sadržaja ovog feljtona uz objavu izvora i autora